

SVENSKT NÄRINGSLIV

Socialdepartementet

Vår referens/dnr:

2020-224/CBK

s.remissvar@regeringskansliet.se,
eeva.seppala@regeringskansliet.se

Er referens/dnr:

S2020/09429

2021-02-01

Remissvar

Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag

Svenskt Näringsliv har beretts möjlighet att yttra sig över promemorian Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag.

- Svenskt Näringsliv *avstyrker* förslaget om att införa vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag i dess helhet.

Allmänna synpunkter

Svenskt Näringsliv anser att det är angeläget att sjukförsäkringen uppfyller högt ställda krav på förutsebarhet, rättssäkerhet och administrativ effektivitet. En generös sjukförsäkring behöver en tillämpning och regelverk med tydliga, förutsebara och försäkringsmässiga kriterier. Att sjukförsäkringen tillämpas rättssäkert och likformigt är en förutsättning för dess legitimitet. För försäkringsmässighet krävs därutöver en effektiv självrisk i försäkringen som inte kan påverkas av den försäkrade.

Förslaget att införa tidsbegränsad möjlighet att genom kollektivavtal göra undantag från bestämmelserna om karensavdrag vid särskilda skäl innebär att grundläggande principer om självrisk i regelverket inte tillämpas likformigt för de försäkrade. Förslaget innebär ett allvarligt avsteg från grundläggande och principiella utgångspunkter i regelverket. När karensdagen infördes 1993 var avsikten att den skulle ge en självrisk för den försäkrade som var lika för alla. Karensreglerna ändrades så sent som den 1 januari 2019 i syfte att uppnå en mer rättvis och förutsägbar karens, genom att karensdagen då ersattes av ett karensavdrag som är lika för alla försäkrade. Det nu remitterat förslaget innebär mindre rättvis och förutsägbar karens som dessutom är olika för de försäkrade.

Utgångspunkten för regelverket om karensavdrag är att alla grupper på arbetsmarknaden ska hanteras lika. Syftet har även varit att uppnå en enhetlig karens oavsett om det är sjuklön eller sjukpenning som betalas i början av sjukfallet. Det är grundläggande för systemets legitimitet att självriskerna så långt möjligt är densamma för alla försäkrade. Ett karensavdrag som tillämpas lika för alla försäkrade uppfyller krav om rättssäkerhet, rättvisa och förutsägbarhet.

Regeringen har med anledning av coronapandemin beslutat om tidsbegränsade åtgärder avseende karens för samtliga försäkrade genom att införa kompensation med schablonersättning för första dagen i en sjukperiod. Sådan karensersättning betalas ut av Försäkringskassan från och med den 11 mars 2020 och regeringen har aviserat förlängning av ersättningen till och med den 30 april 2021. Även egenföretagare har fått ersättning från Försäkringskassan för de första fjorton dagarna i sjukperioden. Skälen för regeringens beslut om karensersättning har varit att minska såväl smittspridningen av covid-19 i samhället som belastningen på hälso- och sjukvården, samt skydda riskgrupper. För det fall att det råder allmän smittspridning av covid-19 efter den 30 april 2021, eller den senare tidpunkt när det tillfälliga regelverket upphör, bör regeringen överväga att förlänga den tidsbegränsade karensersättningen och med sådan åtgärd skydda riskgrupper och motverka att försäkrade med lättare symptom går till sina arbeten av ekonomiska skäl.

Det remitterade förslaget innebär att ansvar och betydande kostnader för att skydda riskgrupper läggs på arbetsmarknadens parter och ytterst arbetsgivaren. Svenskt Näringsliv menar att de åtgärder som krävs för att begränsa smittspridningen av covid-19, skydda riskgrupper och minska belastningen på hälso- och sjukvården rimligen bör regleras på sätt som hittills skett av regering och riksdag. Finansiering av kostnader för sådana coronarelaterade åtgärder bör bäras av staten. Detta tillvägagångssätt innebär att de tillfälliga åtgärderna gäller lika för alla försäkrade som uppfyller de villkor som anges i regelverken. Det är träffsäkert, förutsebart och rättvist.

Enligt promemorian syftar det remitterade förslaget till att skydda riskgrupper från att smittas med covid-19 av arbetstagare som de möter i exempelvis hälso- och sjukvården. Det finns anledning att påpeka att smittskydd med anledning av covid-19 ur ett patientperspektiv omhändertas av Socialstyrelsens föreskrifter. Där beskrivs tydligt vilka hygienkrav som gäller, vilket bland annat innebär att arbetstagare som möter riskgrupper bär personlig skyddsutrustning. Socialstyrelsen har med anledning av covid-19 även tagit fram check-listor och kompletteringsutbildningen "Hindra smittspridning och använda skyddsutrustning" för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsens föreskrifter återspeglas i motsvarande föreskrifter hos Arbetsmiljöverket, vilka även kompletteras av föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete. I vissa verksamheter vidtas dessutom snabbtester av arbetstagare för att i tidigt skede upptäcka smitta med covid-19, då studier visat smitta trots frånvaro av sjukdomssymptom. Därutöver skyddas såväl riskgrupper som arbetstagare i yrkesgrupper som möter dessa individer genom att vara prioriterade för vaccin mot covid-19. Vaccineringen inleddes vid årsskiftet för prioriterade grupper och förväntas vara genomförd i hela befolkningen innan augusti månad.

Lagförslaget föreslås gälla för perioden den 1 augusti 2021 till och med den 31 januari 2023. Mot bakgrund av att vaccinering av den vuxna befolkningen i Sverige kommer att vara genomförd före den 1 augusti 2021, kan det i promemorian angivna syftet för förslaget antas vara överspelat vid denna tidpunkt. Svenskt Näringsliv menar att förslaget kommer innebära ökade kostnader för företagen, ökad sjukfrånvaro och färre arbetade timmar. Dessutom vid en tidpunkt då regeringen i stället bör fokusera på åtgärder som underlättar återstarten i Sverige och som ger fler arbetade timmar.

Förslaget om vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag

Enligt det remitterade förslaget ges arbetsmarknadens parter möjlighet att genom kollektivavtal överenskomma att det inte ska göras något karensavdrag för vissa arbetstagare för perioden 1 augusti 2021 till och med den 31 januari 2023. Enligt förslaget ska sådan partsöverenskommelse kunna träffas om särskilda skäl föreligger. Sådana särskilda skäl ska anses finnas för arbetstagare i vissa yrkesgrupper inom hälso- och sjukvårdsområdet, vård- och omsorg samt öppna sociala insatser som möter personer i riskgrupp. Enligt förslaget kan det även komma att gälla andra grupper som i sin yrkesutövning träffar många personer i riskgrupper.

Den föreslagna möjligheten till undantag från karensavdrag motiveras i promemorian med att utvecklingen av sjukdomen covid-19 är oviss och att det kan vara lämpligt att underlätta för vissa yrkesgrupper att stanna hemma vid förkylningssymptom, för att minska risken för insjuknande i covid-19 hos riskgrupper som dessa arbetstagare möter. Med riskgrupper avses personer som på grund av sin ålder, funktionsnedsättning eller sjukdom antingen löper särskilt stor risk att bli allvarligt sjuka eller att ett redan allvarligt tillstånd riskerar att förvärras om de insjuknar i en infektionssjukdom, såsom exempelvis covid-19.

Gränsdragningen mellan vilka arbetstagare och yrkesgrupper som kan anses omfattas av de särskilda skälen framgår inte av förslaget. Istället föreslås arbetsmarknadens parter få avgöra när och för vilka yrkesgrupper möjligheterna att göra undantag från bestämmelserna om karensavdrag föreligger, vilket innebär en avgränsning som är svår att definiera och upprätthålla. Förslaget riskerar innebära omfattande krav på kollektivavtalsförhandlingar. Varken Svenskt Näringsliv, medlemsorganisationerna eller medlemsföretagen efterfrågar möjligheter att i kollektivavtal undanta karensavdrag för de anställda, utan anser att självriskerna i form av karensavdrag ska gälla likvärdigt och rättvist för alla anställda.

Förslaget innebär att olika regler om karensavdrag/självrisk kommer att gälla för de försäkrade. Olika regler om karensavdrag kommer även gälla arbetstagare inom samma yrkesgrupper, beroende på om kollektivavtal avseende undantag från karensavdrag träffats av parterna eller inte. För försäkrade som får sjukpenning de första 14 dagarna i sjukperioden kommer karensavdrag fortsatt att gälla utan undantag. Detsamma gäller anställda i företag som saknar kollektivavtal.

Förslaget innebär betydande ökad administration och regelbörda för företagen, samtidigt som det ökar företagets kostnader. Kostnadsansvar för tidsbegränsade coronaåtgärder vilka syftar till att skydda riskgrupper - såsom karensersättning - bör rimligen bäras av den allmänna försäkringen och finansieras via statsbudgeten och inte belasta den enskilde arbetsgivaren. Regeringen bör istället för föreliggande förslag prioritera reformer och insatser som säkrar jobb och företagande, detta gäller inte minst när Sverige ska återstarta efter coronapandemin.

Den föreslagna regleringen förutsätter kollektivavtal som medför ökade lönekostnader. På svensk arbetsmarknad gäller att den internationellt konkurrensutsatta sektorn ska normera löneökningarna. De normerande kollektivavtalen för perioden november 2020 till och med den 31 mars 2023 är redan träffade. Att öka lönekostnaden utöver detta i vissa branscher skulle bryta mot denna normering.

Svenskt Näringsliv anser därutöver att förslaget inte är tillräckligt utrett, då promemorian exempelvis saknar konsekvensanalys avseende ökade sjuklönekostnader för företaget, inte

minst avseende små- och medelstora företag. Det är inte rimligt att utgå från sådan analys genomförs och beaktas avseende (mindre) företag vid förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter, på sätt som föreslås i promemorian. Sådan utredning borde rimligen utförts inom ramen för uppdraget att utarbeta nu remitterad promemoria.

Svenskt Näringsliv menar att det saknas anledning att göra avsteg från principiella utgångspunkter i sjuklönelagens intentioner avseende karensavdraget, vilka utgörs av en likvärdig och rättvis självrisk för alla försäkrade. Förslaget riskerar att skada förtroendet för och lojaliteten med sjukförsäkringen.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Mattias Dahl